

Çavuşlar Olayı: İngiliz Filistin Mandası'nda Trajik Bir Epizod

İngiliz Filistin Mandası'nın son fırtınalı yıllarında, gelecekteki İsrail Başbakanı Menahem Begin'in önderliğindeki Yahudi yeraltı örgütü Irgun, İngiliz otoritesine karşı şiddetli bir kampanya yürüttü. Operasyonları arasında Arap pazarlarına bomba saldırıları, İngiliz askeri ve idari tesislerine saldırılar ve yüksek profilli kaçırmalar yer alıyordu. Milliyetçi hedeflerle motive edilmiş olsalar da, bu eylemlerin çoğu —özellikle sivilleri hedef alan veya korku salmayı amaçlayanlar— bugün yaygın olarak kabul edilen modern tanımlara göre şüphesiz terörizm olarak nitelendirilirdi.

İngiliz yetkililer tutuklamalar, askeri mahkemeler ve yakalanan Irgun savaşçılarının idamları dahil sert karşı önlemlerle yanıt verdi. Bu dönemin en önemli olaylarından biri, Mayıs 1947'de Acre Hapishanesi'nden kaçış sırasında yakalanan üç Irgun üyesinin ölüm cezasıyla başlayan Çavuşlar Olayı'ydı. İngiliz kuvvetlerine karşı şiddet eylemlerinden —patlayıcı kullanımı ve silahlı direniş dahil— suçlu bulunan Avshalom Haviv, Meir Nakar ve Yaakov Weiss asılarak idam edilmeye mahkûm edildi.

Kaçırma

İngiliz istihbarat ve askeri yetkililerinin artan tehditleri ve açık uyarılarına rağmen, Irgun operatörleri tarafından kaçırılma riski genellikle sahada görev yapan personel tarafından küçümseniyor veya göz ardı ediliyordu. 1947 yazında İngiliz Ordusu İstihbarat Kolordusu'nun 252. Saha Güvenlik Bölümü'nde görev yapan, her ikisi de sadece 20 yaşında olan Çavuş Clifford Martin ve Mervyn Paice'in durumu da böyleydi. 11 Temmuz 1947'de iki çavuş görev dışı, silahsız ve sivil kıyafetliydi. Yahudi nüfusu ve yeraltı faaliyetleriyle bilinen kıyı kenti Netanya'da vakit geçirmeyi seçtiler. Netanya'da bir kafeyi ziyaret ettiler ve İngiliz askeri dinlenme kampında yerel memur olan Yahudi mülteci Aaron Weinberg ile sohbet ettiler.

Çavuşlar bilmiyordu ki Weinberg hem Haganah hem de Irgun ile gizlice bağlantılı bir çift taraflı ajan olarak çalışıyordu. İngiliz subaylarının güvenini kazandıktan sonra Weinberg, çavuşlarla karşılaşmasını Irgun liderliğine bildirdi. Örgüt, istihbarata dayanarak hızla bir ekip seferber etti. Operasyonu, daha önce Acre Hapishanesi'nden dramatik kaçış sırasında serbest bırakılan deneyimli Irgun operatörü Benjamin Kaplan yönetti — üç Irgun üyesinin şimdi idamını beklediği aynı baskın.

Martin ve Paice kafeden çıkarken Irgun birimi tarafından pusuya düşürülerek kaçırıldılar. Netanya'da elmas cilalama fabrikasına —geçici gözaltı merkezine dönüştürülmüş bir yere — nakledildiler. Orada dar, hava geçirmez bir yeraltı hücresine hapsedildiler ve on sekiz gün boyunca sınırlı şişelenmiş oksijen, yiyecek ve suyla hayatta tutuldukları. Fiziksel koşullar korkunçtu, ancak psikolojik savaş unsuru da aynı derecede güçlüydü: Kaçırma,

İngiliz yetkililerini Irgun mahkumlarının planlanan idamlarını yeniden gözden geçirmeye zorlamak için kasıtlı bir taktikti. Bu anlamda kaçırma hem misilleme tehdidi hem de stratejik baskı eylemiydi.

Rehine Müzakereleri

Irgun'un amacı, çavuşları pazarlık kozu olarak kullanarak Mayıs 1947'de Acre Hapishanesi kaçıışı sırasında yakalanan üç Irgun militanının —Avshalom Haviv, Meir Nakar ve Yaakov Weiss— idamını durdurmaktı. Üçü yasadışı silah bulundurma ve zarar verme niyetiyle suçlanmıştı ve ölüm cezaları İngiliz yetkililer tarafından 8 Temmuz'da onaylanmıştı. Irgun kamuoyu önünde bir tehdit yayınladı: Eğer idamlar gerçekleşirse Martin ve Paice misilleme olarak asılacaktı.

Kaçırma haberi yayıldıkça çavuşların serbest bırakılması için çabalar yoğunlaştı. 17 Temmuz'da İngiliz milletvekilleri Richard Crossman ve Maurice Edelman serbest bırakılmaları için kamuoyu çağrısında bulundu, diğer önde gelen kişiler ve özel vatandaşlar tarafından desteklendi. Mervyn Paice'in babası Menahem Begin'e oğlunun hayatını yalvaran dokunaklı bir mektup yazdı. Mektup Irgun bağlantılı bir posta çalışanı aracılığıyla Begin'e ulaştı, ancak Begin Irgun'un gizli radyo istasyonu *Kol Tsion HaLokhemet* üzerinden soğuk bir yanıt verdi: „Petrol ve kana susamış hükümetinize başvurmalsınız.“

Bu arada İngiliz istihbarat ve güvenlik güçleri rehinelere bulmak ve kurtarmak için yoğun bir operasyon başlattı. Bir ihbar üzerine Netanya'daki elmas cilalama fabrikası arandı, ancak görev başarısız oldu. Çavuşlar gizli, hava geçirmez bir yeraltı hücresinde tutuluyordu — bu detay iz süren köpekleri ve standart arama tekniklerini etkisiz kılıyordu.

Kamuoyu çağrılarının artan baskısı, olası misillemenin ahlaki ağırlığı ve durumun tartışılmaz aciliyeti karşısında İngiliz yetkililer pozisyonlarını korudu. Teröristlerle müzakere etmeme uzun vadeli politikalarına sadık kalarak, planlanan idamları yürütmeyi seçtiler. 27 Temmuz'da Filistin Yayın Şirketi, Haviv, Weiss ve Nakar'ın 29 Temmuz'da idam edileceğini duyurdu. 29 Temmuz 1947'de Haviv, Nakar ve Weiss Acre Hapishanesi'nde asıldı.

Cinayetler ve Makabra Sonuçları

İdamlara öfkelenen Menahem Begin, Martin ve Paice'in derhal öldürülmesini emretti. 29 Temmuz akşamı çavuşlar, yalnızca kasıtlı olarak zalim ve sembolik olarak tanımlanabilecek bir eylemle idam edildi. Irgun operatörleri asma için piyano teli kullandı. Yöntem yavaş ve acı verici bir ölümü garanti ediyordu — İngiliz darağaçlarının hızlı düşüşüyle karanlık bir kontrast. Seçim, İngiliz idam tarzına doğrudan bir karşıtlıktı — bir mesaj göndermek için hesaplanmış bir vahşet.

Cinayetlerden sonra Irgun, cesetleri Netanya yakınlarındaki izole bir okaliptüs korusuna taşıdı. Orada cesetler ağaçlara asıldı, yüzleri bandajlarla kapatıldı, gömlekleri kısmen çıkarıldı ve kırılğanlıklarını ve aşağılanmalarını vurgulamak üzere yerleştirildi. Şoku artırmak ve hızlı kurtarmayı engellemek için Irgun, Çavuş Martin'in cesedinin altına temas mayını yerleştirdi. Bu ekleme keşif yerini ölümcül bir tuzağa dönüştürdü.

Bu propaganda odaklı operasyonun son eylemi medya manipölasyonuydu. Irgun anonim olarak Tel Aviv gazeteleriyle iletişime geçti ve cesetlerin konumunu verdi. 31 Temmuz'da İngiliz askerleri gazetecilerle birlikte cesetleri buldu. Sahne korkunçtu: Çavuşların kararmış, kanlı cesetleri ağaçlardan sarkıyordu, üzerlerine Irgun bildirisileri iliştilmişti ve erkekleri „Yahudi karşıtı suçlarla“ suçluyordu. Yüzbaşı D.H. Galatti, alanı inceledikten sonra bir sırığa bağlı bıçakla Martin'in cesedini indirmeye başladı. Ceset düştüğünde mayın patladı, Martin'in cesedini parçaladı, Paice'inkini sakatlardı ve Galatti'yi yüzünden ve omzundan yaraladı. Basının yakaladığı korkunç görüntüler dünyayı şok etti.

Küresel Kınama ve Şiddetli Misillemeler

Irgun tarafından Çavuş Clifford Martin ve Mervyn Paice'in idamı İngiltere'de ve ötesinde tiksinti dalgası yarattı. Cinayetlerin vahşi doğası, sembolik zamanlaması ve Irgun'un pişmanlık duymayan tutumuyla birleşince, siyasi, medya ve kamu çevrelerinde yaygın kınama yarattı.

İngiliz basınında tepki hızlı ve keskin oldu. *The Times* güçlü bir başyazıda ulusal ruh halini yakaladı:

„İki İngiliz askerinin soğukkanlılıkla öldürölmesinin sadece bu ülkede değil, tüm dünyada Yahudi davasına vereceği zararı tahmin etmek zor.“

Benzer şekilde *The Manchester Guardian* cinayetleri modern siyasi şiddet tarihinin en iğrenç eylemlerinden biri olarak kınadı ve Nazi vahşetleriyle karşılaştırmalar yaptı.

İngiltere'de tepki retorikten öteye geçti. 1947 Ağustos banka tatili hafta sonunda birkaç şehirde Yahudi karşıtı isyanlar patlak verdi. Liverpool, Londra, Manchester ve Glasgow'da Yahudi işletmelerine, evlerine ve sinagoglara saldırılar oldu. Camlar kırıldı, binalar yağmalandı ve Yahudi toplulukları taciz edildi — on yıllardır İngiltere'de görölün en kötü Yahudi karşıtı şiddet. Duvarlarda „Yahudi katiller“ ve „Hitler haklıydı“ gibi ürkütücü sloganlar ortaya çıktı.

Bu arada Filistin'de tepki tamamen farklıydı. Irgun pişmanlık göstermek yerine cinayetlerle övündü ve onları savaş zamanı direnişinin haklı bir eylemi olarak sundu. Yeraltı basınlarında şu gibi cesur açıklamalar yayınladılar:

„Tek taraflı savaş yasalarını tanımıyoruz.“

Bu açıklama Irgun'un daha geniş ideolojik duruşunu yansıtıyordu: İngiltere'nin yasaları uygulama veya çatışmanın koşullarını dikte etme ahlaki otoritesi yoktu. Onlar için çavuşların asılması suç değil, caydırıcılık ve meydan okuma hesaplanmış bir eylemdi — algılanan İngiliz baskısı ve adaletsizliğine yanıt. Bu çerçevede ahlaki meşruiyet uluslararası hukuk veya evrensel ilkelerle değil, ulusal mücadelelerinin algılanan doğruluğuyla tanımlanıyordu. Bu tür akıl yürütme — şiddetli misillemeleri gayrimeşru bir işgal gücüne karşı direniş olarak tasvir etmek — Hamas gibi sonraki militan hareketlerin retoriklerinde yankılanır ve şiddeti algılanan yabancı hakimiyet ve sistemik adaletsizliğe karşı savunma eylemi olarak benzer şekilde haklı çıkarır.

Yine de Irgun'un eylemleri bazı Siyonist çevrelerde uzlaşmaz ulusal kararlılığın ifadesi olarak hayranlık kazanırken, daha geniş Yahudi topluluğunda derin ahlaki rahatsızlık ve yurtdışında öfke yarattı. Uluslararası kamuoyu, özellikle İngiltere ve ABD'de, Siyonist davaya karşı keskin bir şekilde döndü ve artık kurtuluş yerine terörizmle ilişkilendirildi. Çavuşlar Olayı böylece milliyetçi ve isyancı hareketleri hâlâ rahatsız eden tehlikeli bir paradoks ortaya çıkardı: Bir tarafça kahramanca direniş eylemleri olarak görülen aynı eylemler, diğer tarafça affedilmez vahşetler olarak görülebilir. Bu açıklama Irgun'un daha geniş ideolojik duruşunu yansıtıyordu: İngiltere'nin yasaları uygulama veya çatışmanın koşullarını dikte etme ahlaki otoritesi yoktu. Onlar için çavuşların asılması suç değil, caydırıcılık ve meydan okuma hesaplanmış bir eylemdi — algılanan İngiliz baskısı ve adaletsizliğine yanıt.

Miras ve Tarihsel Önem

Çavuşlar Olayı, Filistin'de İngiliz egemenliğinin çöküşünde belirleyici bir dönüm noktasıydı. Çavuş Clifford Martin ve Mervyn Paice'in vahşi cinayetlerinden sadece aylar sonra İngiliz hükümeti BM'ye mandayı sona erdirmeye niyetini resmen bildirdi. On yıllarca süren idari yük, artan şiddet ve yükselen siyasi maliyetler devam eden kontrolü sürdürülemez hale getirmişti. Irgun'un kampanyası — İngiliz askerlerinin kamuya açık asılmasıyla zirveye ulaşan — sadece İngiliz moraline derin bir darbe indirmekle kalmadı, aynı zamanda amansız isyan ve uluslararası inceleme karşısında imparatorluk gücünün sınırlarını da gösterdi.

Kasım 1947'de BM, Filistin'i ayrı Yahudi ve Arap devletlerine bölecek, Kudüs'ü uluslararası kontrol altında tutacak bir bölünme planı için oy kullandı. Teklif, Yahudilerin o dönemde nüfusun yalnızca yaklaşık üçte birini oluşturmasına ve yasal olarak toprakların sadece %7'sine sahip olmasına rağmen, toprağın yaklaşık %55'ini Yahudi devletine tahsis etti. Karar birçok Yahudi tarafından coşkuyla karşılandı ve Arap devletleri ile Filistin Arap liderliği tarafından şiddetle reddedildi, iç savaş ve nihayetinde tam ölçekli bir savaşa zemin hazırladı.

Hiçbir hükümdar İngiliz monarkı İsrail Devleti'ni ziyaret etmedi. Kraliyet ailesi üyeleri son yıllarda ziyaretlerde bulunsa da, yetmiş yıl hüküm süren Kraliçe II. Elizabeth ülkeye asla ayak basmadı — bu ihmal genellikle İngiliz egemenliğinin acı son yıllarına kök salmış çözülmemiş diplomatik gerilimlerin ince ama kalıcı bir ifadesi olarak yorumlanır.

Çavuşlar Olayı böylece sadece şok edici bir şiddet anı olarak değil, aynı zamanda tarihsel bir dönüm noktası olarak kalır — bir imparatorluğun çöktüğü, diplomasinin başarısız olduğu ve Orta Doğu tarihinin yeni, değişken bir bölümünün başladığı yer.

Kaynakça

- Bell, J. Bowyer. *Terror Out of Zion: The Fight for Israeli Independence*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1996.
- Horne, Edward. *A Job Well Done: A History of the Palestine Police Force, 1920–1948*. Palindia Press, 1982.

- Morris, Benny. *Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881–1999*. New York: Vintage Books, 2001.
- Segev, Tom. *One Palestine, Complete: Jews and Arabs Under the British Mandate*. New York: Henry Holt and Company, 2000.
- *The Times* (Londra). "The Hanging of the Sergeants." 31 Temmuz 1947.
- *The Manchester Guardian*. "Political Terror and the British Response." 1 Ağustos 1947.
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. *Karar 181 (II): Filistin'in Gelecek Hükümeti*. 29 Kasım 1947.
- BBC News. "British Jews Targeted in 1947 Riots after Palestine Killings." 31 Temmuz 2017.
- İsrail Dışişleri Bakanlığı. *The Story of the Jewish Undergrounds*.
- Gilbert, Martin. *Israel: A History*. New York: Harper Perennial, 2008.